

In 'Dichter bij het werk' interviewt dichter Henry Sepers dichters over hun werk, of een specifiek deel daarvan.
www.henrysepers.nl

Verbeelding is een kracht

Lans Stroeve (1961) noemt zichzelf een trage dichter. 'Haast in de kunst is geen goede zaak.' Over haar debuutbundel *Leerling in de tijd* (2007) deed ze eenentwintig jaar, de volgende twee bundels verschenen steeds met tussenpozen van acht jaar: *Olympisch zwemmer* (2015, nominatie J.C. Bloem-poëzieprijs) en *Sterkteleer* (2023). Alle drie verschenen bij Uitgeverij De Arbeiderspers. De titel van de laatste bundel is ook de titel van een leerboek over toegepaste mechanica. Het jargon daarin triggerde haar, riep zulke beelden op dat ze die typische bèta-taal wilde 'optillen' tot poëzie. Op de achterflap staat: 'Sterkteleer (...) onderzoekt de voorwaarden waaraan constructies moeten voldoen om niet te bezwijken.' Gaat deze bundel over de constructie mens en de omstandigheden waarin die zich staande probeert te houden?

Door Henry Sepers

Ik bezoek de dichter in een wijk van Rotterdam die is gebouwd op puin dat komt uit het in de Tweede Wereldoorlog gebombardeerde centrum van de stad.

Nog steeds komen er soms in de tuin scherven van serviesgoed en andere resten uit dat verleden tevoorschijn. In het gedicht 'Vuile grond' zegt Lans Stroeve het zo: 'Buiten de brandgrens staat ons huis, gebouwd/ op puin uit de oorlog aan de rand van het bos/ waarin de oude bomen vallen met enkel-diepe/ kluiten waaruit de scherven steken'.

Herinnering, rouw en dood zijn belangrijke motieven in het werk van Stroeve. Ze vertelt dat het trage ontstaan van haar poëzie ook komt door ingrijpende gebeurtenissen in haar leven, zoals het overlijden van geliefde naasten. De afgelopen jaren onderging ze zware behandelingen vanwege een levensbedreigende ziekte. Gelukkig gaat het nu goed met haar, 'de tijd is mijn vriend,' maar het had natuurlijk een grote impact op haar leven. 'Toch gaat het dichten blijkbaar door,' zegt ze. 'Dat houdt niet op, wat er ook gebeurt.'

Het doet mij denken aan hoe 'Vuile grond' verdergaat: 'Prachtige plekken voor kleingedierte overigens en klimmers,' staat er. Ook op puinhopen is nieuw leven mogelijk.

Je gebruikt eigen ervaringen in je poëzie, zoals alle dichters, maar je wil natuurlijk niet in het particuliere blijven hangen. Wat is er nodig om feiten uit je leven om te zetten in goede gedichten? Om te beginnen: het zijn geen dagboeken die ik schrijf. Het dagboek staat diametraal tegenover de poëzie. Natuurlijk ontkom je als

je schrijft niet aan de gebeurtenissen uit je eigen leven. Maar het maken van kunst, van een gedicht, is niet therapeutisch. Er zijn mensen die denken dat als ze iets ergs hebben meegemaakt, ze daar vanzelf goede gedichten van gaan schrijven. Het gaat ze dan om de emotie, want die is toch echt, en als die echt is, dan moet het gedicht wel goed zijn. Maar 'echt gebeurd is geen excuus,' zei Gerard Reve al. In poëzie gaat het in de eerste plaats over taal. Het is een kunstvorm. Je bent eerst kunstenaar en als een kunstenaar benader je momenten uit je

eigen bestaan. Niet andersom. Natuurlijk schrijf je niet helemaal vanuit het niets. Je hebt levenservaring en kennis nodig.

Kun je iets meer zeggen over hoe die transformatie van het persoonlijke naar poëzie plaatsvindt? Je eigen ervaringen moeten door heel veel lagen heen. Je filtert ze als het ware, beent ze uit. Allereerst moet het door de laag van de realiteit heen, van het al te persoonlijke. Verder gaat het door het filter van de taal. Taal is als water: we bestaan eruit en zonder taal geen denken. Je bent schrijver, je wilt tot iets bijzonders komen en dat doe je met taal. Poëzie is een

‘Ik omring mezelf met kunst, het huis hangt er vol mee en de werken waar ik veel naar kijk zijn in Sterkteleer afgedrukt.’

kracht. Ik moest operaties ondergaan in het hoofd. Dat was natuurlijk een heel angstig moment. Ook voor mensen uit mijn omgeving was het angstig, omdat het confronterend is, het raakt aan iets wezenlijks. Gelukkig ging het goed. Na afloop van de operatie vroeg ik aan de neurochirurg of hij aan mijn hersenen had kunnen zien dat ik dichter ben. We moesten lachen en hij zei: ‘Ja, ik zag het knetteren in het taalgebied.’ Een grap natuurlijk, maar het geeft wel aan hoe wezenlijk taal is.

Er heeft ook een neurochirurg gesproken bij de presentatie van je bundel. Ja, hij sprak over zijn vakgebied en specifiek over het taalgebied in de hersenen. En natuurlijk zijdelings over mijn nieuwe bundel, waar in een aantal gedichten verwezen wordt naar de ingrepen die ik had ondergaan. Zo’n chirurg komt dicht bij het ‘zelf’, hij snijdt in het gebied waar het ‘ik’ zetelt.

Hoe ga je te werk als je een gedicht schrijft? Voor mij is het schrijven van een gedicht niet zoiets als schaken. Je moet je tot het uiterste concentreren, ver vooruitdenken, alle mogelijkheden nagaan. Het is een logische bezigheid, heeft als je eenmaal aan het werk bent, niks dromerigs of vaags. Wat niet wil zeggen dat je geen gebruik maakt van associaties, van plotselinge invallen waarvan je zelf nog niet helemaal begrijpt wat die betekenen. Je zet je verbeeldingskracht in en gaat daarbij tot het uiterste. Verbeeldingskracht is een waanzinnige macht. Het geeft je de mogelijkheid te ontsnappen uit een beklemmende werkelijkheid. Het motto van mijn bundel is van Maurice Pons, de geweldige schrijver van onder andere *De seizoenen*. ‘Degene die bij het raam ligt maakt een wereld met zijn woorden. Daar is schrijven voor: mensen laten dromen. Je moet dromen schenken.’ Het gaat

over iemand die verhalen vertelt aan andere patiënten en hen daardoor meeneemt van de ziekenzaal naar andere werelden. Voor de duidelijkheid: je *schenkt* dromen, wat je schrijft is niet zelf van droomstof gemaakt.

Je leeft zelf ook tamelijk geïsoleerd. Je had van tevoren niet heel veel zin in dit interview. Ik zou me het liefst helemaal terugtrekken maar als kunstenaar moet je daarvoor heel bekend zijn, anders kun je je dat niet veroorloven. Je moet je werk dus wel promoten. Ik hou van de kunst, >

Omen

Bodem in ochtendlicht, het dobbertje steekt stil tussen de waterlelies, de karper eronder die rustig tussen stengels zwenkt ziet je zitten, knipoogt? hapt, zakt in het net en laat zich door je aaien, tillen, op de foto zetten en verzwaart na een luchtkus weer het water in zwaait eenmaal krachtig met de staart en in je handen hou je de vorm van zijn gewicht,

is het gewicht van een boreling die op zolder in een kamer op het bed gaat liggen, onbeslagen door een van ons, op de viering de lamp die bij beweging aangaat: zo is in de absolute duisternis van deze kamer – waarin ik – het verlichte sleutelgat een aangever in stilte, van onraad: is het licht in het oog van de vis het gewicht van de bodem en dit dan verdomme te laat.

Lans Stroeve, *Sterkteleer*, uitgeverij De Arbeiderspers, 2023

van die kracht, van de verbeelding. Maar wat ik heb doorleefd maakte me nog gevoeliger voor schoonheid en tegelijkertijd wars van flauwekul. *Cut the crap.*

Je eerste bundel begint met een soort prozagedichten, later ga je ook andere vormen toepassen. Ik noemde die prozagedichten vroeger verhaaltjes. Anderen moesten tegen mij zeggen dat het eigenlijk gedichten waren. En langzaam maar zeker werd het ritme, dat al aanwezig was, belangrijker, kwam er meer cadans in de zinnen, ontstond er steeds vaker binnenrijm en groeide de poëzie. Overigens zijn de prozagedichten niet helemaal verdwenen. Ik vind nog steeds dat als je naar de bladspiegel in een bundel kijkt, je niet per se meteen hoeft te zien dat het om een gedicht gaat.

De tweede bundel komt op mij wat hermetischer over dan de eerste en de derde. Ja, hermetisch in de zin van moeilijk te begrijpen. Dat komt omdat die bundel ontstaan is in een tijd waarin dingen in mijn leven gebeurden waar ik geen grip op kreeg. Dat maakte mijn taal vanzelf tastend. Soms zijn er plekken in jezelf die ontoegankelijk zijn. Dan moet je als dichter aan de slag. Je probeert iets dat bijna niet te vangen is toch in woorden te naderen. Ook in deze derde bundel zijn de gedichten soms, ongewild, duister. Omdat de werkelijkheid van een levensbedreiging hermetisch is. In de zin van 'moeilijk en nauwelijks te begrijpen'.

Je hebt afbeeldingen opgenomen in Sterkteleer. Zwart-witafbeeldingen van schilderijen van jezelf en van je grootvader. Het is een soort erbetoon aan de grootouders. Mijn grootmoeder was voor mij heel belangrijk,

‘Voor mij is het schrijven van een gedicht net zoiets als schaken. Je moet je tot het uiterste concentreren, ver vooruitdenken, alle mogelijkheden nagaan.’

ik was erg aan haar gehecht. Zij hield van taal en was zeer geïnteresseerd in het Nederlands. Mijn grootvader was architect en kunstenaar. Voor in de bundel staat een aquarel die hij maakte tijdens de Tweede Wereldoorlog. Hij was met zijn gezin uit het platgebombardeerde Rotterdam vertrokken naar een landelijke omgeving en zag een landschap met roggeschoven, een teken van hoop, en dat legde hij vast. Beeldende kunst speelt een rol in deze bundel. Aantekeningen over kleur en gedachten over schilderijen vind je erin terug.

Ik omring mezelf met kunst, het huis hangt er vol mee en de werken waar ik veel naar kijk zijn in *Sterkteleer* afgedrukt. Maar niet direct naast de gedichten want die dulden geen afbeeldingen.

In je prozagedichten, maar ook in sommige andere gedichten, begin je vaak met een tamelijk makkelijk te volgen anekdote die steeds meer ontspoord, steeds surrealistischer wordt. Ja, dat klopt wel. Je begint in de realiteit en laat dan steeds meer vreemde elementen toe. Een gedicht gaat zijn eigen gang. En met de eerdergenoemde logica houd je het aan de teugel.

In het gedicht ‘Omen’ dat bij dit artikel staat, doe je dat ook. Je begint met een visser die een karper vangt. Dat deel eindigt met de mooie regel ‘in je handen hou je de vorm van zijn gewicht’. In het tweede deel is dat dan opeens het gewicht van een boreling. Dat maakt het gedicht spannend, ook voor mij. Het staat in mijn derde bundel, maar is ontstaan in ongeveer dezelfde tijd als mijn tweede. Het is toen ook in een bibliofiele editie gepubliceerd door Uitgeverij Vleugels. Er wordt in de tweede strofe verwezen naar een zolderkamer. Daar kun je wat mij betreft een hoofd in zien, je ‘zolderkamer’ zoals dat weleens genoemd wordt. Ik kan, en wil echter, niet het hele gedicht uitleggen. De sfeer is voor mij in ieder geval unheimisch. Er is iets aan de hand, je ruikt onraad. Niet alles is te verklaren, maar een gedicht dat geen vragen blijft oproepen is geen goed gedicht. Als je een gedicht een paar keer hebt gelezen en je hebt het gevoel dat je het helemaal hebt begrepen, dat je het raadsel hebt opgelost, dan is er iets mis met het gedicht. ■